
j a n s u g u r u l ь ъ l ь i a s

j a n q a

—
—
—

qazaq jaңa alьbbe kыndыk kamьitetъ
1929 jыl qызыl orda

јаңарған јазъу

јаңарған јазъу бул қатъу.
қатъу ʼтубъ - ылатън.

ʼаръ адемъ, ʼаръ оңаі,
оқъған савсаң иқатън.

ел јазъуъ еудъ осъ,
ендъгъ дуken қуратън.
теръsten оңоа аиналъв,
волатън асыл муратъу.

✓ Internatsanal

oian, qarorıs tańba basyloıan,
jalańac ac qul qairat qyl.
qainab basta aqyl acynoıan,
maidanoqa qandı aıdab tur.

qıratamyz eskı jaloıandı,
jańa turnııs ornatomız.
jarlıqaimız jarlı qaloıandı,
davletten sonda tatamız.

bul ýbızdın eń aqıroıı,
eń kuctı, zor maıdan.
dunııe eńbekcilerı men
tabylar bar paıdan . . .

bostandıqtı bızge ec kım bermes,
patcada, paıda, batırda.
bostandıq bızge kokten kelmes,
alamız kuc ben aqırda.

al eger joıam desen quldıqtı,
tamaqıym bolsın desen toq
qoroıanba, kırıldet korıktı
temırde qızoıan kezde soq.

bul Ўбздин ең ақылды,
ең кучты, зор майдан.
дунйе еңбекчилер мен
табылар бар пайдан . . .

бздер букал дунйе жалсыз,
Ўбз еңбекчилер токтары.
жерге қожа болыу еркынлыз,
арам тамаққа жоқ ыбары.

al eger naizaqai jarqyldav,
qavtasa javlyz dunyiesyn.
bzygede jaryq kun jarqyldav,
tusyrer nury savlesyn.

bul Ўбздин ең ақылды,
ең кучты зор майдан.
дунйе еңбекчилер мен
табылар бар пайдан . . .

qo'icъ o'ib

uvlanoqan men uvib jan kedeilbъk ben,
jara bob jan jancыloqan basqan jukten.
~дын, maqtan, davlet tabqan arsyzdyq ben,
ataqqa, arьvaq, qudai tьze bukken.

jьladьm, ьzalandy, jurdьm jalda,
komegьn korsetken joq aiaв "alda,..
kun~varma ketetuqьn, qutьlam ba,
"kedei,, dev, suiektegь basqan taqba.

byj - tьj qьb bai, juvandy osь maqda,
keneldь av kedei bytken bugьn taqda.
jainady taq astьnan qьrmьzь kun,
masairav maqdaibьnda oraq, baloqa.

umьtsam buoqan qarav baiaqьmdь,
attaiьn soqan taman aiaqьmdь.
baloqanьn oraq benen ortasьna,
qoiaikьn mende aparьb taiaqьmdь.

"saqanaq".

oktavьr kunь

colpan.

qalьn nasar uran salьb,
qoloqa qьzy tuvьn alьb,
qaraqoьlьn qьloqan jarьq,
qьmbattь kun oktavьr!

arpalьsьb zalьmdar men,
teьdьk vьzge alьb bergen.
talai jalьb soьna ergen.
jolbasьb kun oktavьr!

necce jьldai teьdьk kutken,
jas tьlekten ьumьt etken,
talai qamqor qanьn tokken,
qurbandь kun oktavьr!

qaiьrlь bolsьn adьmьn.
jalьp eьvekьb tavьnlьn. -
jer juzьndegь kedeilerge
jasa qьzy oktavьr!

„colpan olendery“

ot arba

saka.

ot arba cuv,
ʔutʔn men buv,
cav ɽsɽɽdaɽ, guvde guv.

qainat terɽ,
ainal jerɽ,
alɽv juɽtkɽ qɽzɽɽ tʊv.

dunɽie tegɽs,
jalɽɽ keɽes,
qɽzɽɽ tʊvoɽa vaɽɽɽnsɽɽn.

jalɽɽ ɽɽalam,
qɽɽɽv alem,
qɽzɽɽ cacaq taɽɽɽnsɽɽn.

jerɽɽɽ kɽrkɽɽn,
emɽɽn erɽkɽɽn,
vudanda artɽɽq kɽreɽɽɽn.

jazɽɽɽ ʔanɽɽn,
jerɽɽɽ ʔsanɽɽn,
jɽɽ ɽɽɽv taɽɽɽ vɽreɽɽɽn.

„ekɽspɽres.“

eskъ jъrdan

taqъroja qonojan taz tьrna,
taң maңnan ucar ol,
taңdaioja bьtken otъz ъts,
tьrlьkte ne cainasaң jutar ol.

qursaoъ juvan boz bьie,
qulьn salmas demeңъz.
qulandar oinar quv taqlъ,
qoңъrsъb quvrai bьtbes demeңъz.

quv taiaoъn qoloja aъb,
el qьdъrojan jarъoja,
davlet bьtbes demeңъz.
jarъ baioja teңelъb,
bai jarъoja teңelъb,
jarъsa qoңъs qoңъas demeңъz.

nege jasaimyn

sultan maqmut.

suvsyz, cetsyz colderden,
tumandy ýtuvsyz colderden.
adamdyq kocy otkence,
qasqyr men qoi dos bolub,
dostlysyz ýomyr bos bolub,
cyn omyrge jetkence.

talai cactar aqarar,
talai ýtandy jer alar
talai buyyn quvarar,
talai ýomyr suvalar.

jasamaimyn enbektn,
jembsyn koz ben korem deb.
jasaimyn ýbly qol qabys,
keiingyme berem deb.

„abai“

at ben doңgelek

(d. bednıiden).

carcaв tartыв arванъ,
at keledъ alsъrev.

jalыныctъ davыs ben,
сыqыldaı berдъ doңgelek.

carcaoıan at taң qalıv,
dedъ: „dosъm, munың ne?“

zarlavың ne? juk tartqan
sen emes, men emes be?„

men - mendыk ben keı vъrev,
carcaoıansъv, paңdanъv.

„Ыs ъвътъrdымъ“ dev caңыldaıd,
vasqanың terыn maldanъv.

omardın aitqan

davlastı ылатынсыла, арабсыла.

maqulda anasın - aq, mınasın - aq.

qoloqa alıw kowtın ʔozı ыılık aittı,

kım maqul, kım tentegın qarav - surav.

dav ʔıttı talasarlıq, soqısarlıq.

bolıw em boı kuiezdev “soqııs,” aıdıw.

jaıaqa jalqavsyra, jatııqıra,

qılw em toı moıındıq toııcarlıq.

jaqsı eken jaıa jazıw, eski qurıw.

ajarlı, arzan, jeıyl - mınav ʔjursın.

oqıdım, jazdım - syzdım, ıleзде uirendım,

aqartıw ekı kowdı kım otırsın.

мырқымбай жеңді.

Бейімбет.

жылыс бас мырқымбай.
салық жайы кеңесед:
— „байлар ұсын күйгесі ек,
онда еркындық емес ед.

қорқамайың жақын деу,
воқбасарға мың сом сал!
байағыда не қылмад,
баиды аяман малы бар“!

„el korky“

егіпсеге

(gyiote - m. m.)

торьғауы торғын торға мен,
алтын ʼdанды жер буркер.
Onanda tereң ʼtusьrьbь,
салғын ʼtанды kor буркер.

taracta, talma, ʼdan tasta.
jaiqalar egi-n eңbekke.
jalqьzaq umьtke ʼolьm joq.
kordede ʼturь kokьrekte.

kecege qurym bas pana,
 bu künde otav aq qana.
 unboyn canьsqan oktavь,
 sol otavdьn janьnda,
 eңbekсь eldьn qamьnda,
 oktavьrdan tuvojan ul!

сьn uloja varam, sьrlasam,
 тырлык ne olai qylmasam.
 тылев алыь nece jьl...
 qalanьn jumьskerь men
 eңбектың сьqqan kenь men,
 qol ustasam, antьm bul.

сеңgeldev eңбек tuvojanmьn.
 beldь eңбекке vuvojanmьn.
 eңбекты jerge varamьn!
 eңбектың ковь avьlda,
 jarь - jalсь bavьrda,
 koterem sonьn azavьn.

jetkenьnce ыльmьm,
 qaldьrmastan juqьnьn,
 jalсьlaroja jaqamьn.
 jarь, jalсь jaңarsa,
 onan соң joq qoi alaңьm.

ozen

qusaıyn.

tavdy jarly, tasty attay,
aqavqa saldy arqyay.
kemerni toly asqatay,
korındy koge jarqayay.

syqtym ybyr belgi basyay,
jarq ete ytusty kozme.
qasyqa bardym taıanay,
bekymeı ozym - ozme.

kelsem ybyr aqqan ozensyn,
syldyrda, quldy uny bar.
uqymсыз sozdy ne dersyn,
byldyrda - culdyr tyly bar.

alde ybyr kymge erkeley,
buranda - burañ etesyn.
asyqay sonca enteleı,
qai jaqqa ozen ketesyn?

sılderda - sılder suv sılv,
sılandai berde julqınlv.
qamls, toqai, qalın nuv,
vas ʔılv qaraid umtlv.

uılqılv, tolqılv, oınaqlv,
quıldı ozen tereŋge.
jımlıdab kulv, qur alda,
tastadı menı kemergı.

qojaiın

(d. bednıiden).

kıtab aker balasına zavateı:

— „qanı balam, munda ne var-dedı-aiteı“.

— „mıne mınav ormeksenıń ormegı„.
ormeksenı usıvoıa cal qumartıı.

— al, ormekseı? ol nemene mısaloıa?

— kıkene ıozı, olcevı joq jemıavda.
ormeksenıń arasında, sondıqtan,
kısıdeıı bolmaqanoıa mıı ıavva.

eger sonđai bola qalsa ormekseı:

kunde on ogız, kunde on qoidan jemekseı.

— tuv!

dedı cal-“sumdıq mınav eken qoi!„
astarı - alda - ai, ormekseı, ormekseı!

men ormegın korıveı edım kun saın.

turoıan narse deı oilaveı em qur jaın!

qanıı qanoıa. usıvtalıı ustavoıa,
sondıqtan bul boloıan eken qojaiın!

jumьscь

kokek.

uzaqtь kun damьl tavbai.
ʸbьr kun tьnьb, uide jatbai.
bar kucь men eңbek eтьb,
kasьb ьstev tьnьc tavbai.

jas balasь jolьn quvьb,
ьske cьqtь belьn buvьb.
“jaңa turnьs ornataм,, deв,
tьnbai veinet alas urьb.

qolda valoqа, oraq, kurek,
carcav talmas mьqtь vьlek,
tutьnьnde kul, komьrdьq;
dem ala - almai soqьb jurek.

taqul - tuqьl soqьb temьr
arasьnda qьzьv komьr.
jan aiamai kucьn jumьsav,
tьnьm taғbai otken ʸomьr

равърктерде тоқъв кыѣм,
завѣттarda qural буѣм,
бузылоандъ тuzetem деv,
оzevrev ъjur janьн qыѣв.

таvдъ бузыв, тастъ жаръв,
отърмаoян сарсав, талъв.
алън, кумъс мъс секылдъ
ѡturlъ kenge oiran салъв.

таvыoqattan вѣлев алъв,
авад qылоян qala салъв,
оqъv, oner mekteв асъв,
jer жузьне сасqан жаръq.

qur jylama...

malai.

jyla cıbekci kosemınen airıldı.
qurıe volat qanatınan qairıldı.
jeñ sıvanıv kırıskende jumısqı
airıldında ıls ustınde qaiırdı.

senıñ ıucıñ ecıvır tıñm kormegen,
qandı qoldıñ qısbıvna konbegen.
kım ornattı arpalısv alemege,
vostandıqtı adam zattıñ kormegen?

ıvır qairılmaı vaqıt tartqan jolınan,
kov erdı ertıv qanat- qurıq soñınan.
suitken savaz aqırında dert tavqan,
ıvır javızdıñ daldeı atqan oñınan.

ol avrıv ed jurt tılegın tıledı,
tıledı jurt - jazılar dev ıjur edı.
vugın ıoldı, vugın ısondı sıraqı!
kece qana aramızda ıtırı edı.

jыла еңбекъ! koseмъннен айыldы
qurьe bolat qanатыннан qairыldы.
jas qabyрьн qыalyнда suvette,
ottы jalы der kezinde qaiqьны.

ol olsede bastav ketken ʻысы olmes,
osыiet qыb tastav ketken ʻысы olmes.
bolacaqtың тырегь dev gul berer,
еңбекъге tastav ketken ʻысы olmes.

jыла qaiqьr... osыietың orында,
ol ketsede, qaldың sender соңында.
ant ысыңder jas qabyрьн qucaqtab,
jureмъz dev senың salqan jolyнда.

jыла еңбекъ kureгыңe, suienьb,
vuvььb jas alqьmьңa тыrelьb
qur jьlama!... salьb ketken jolь men,
maңgь jьldar tuv koterьb jureлk!

„qьzы qazaqьstan“ jornaль,
fevral-1924-jьl.

сыртасы

авелбек.

tunerъв tonkerылgen mьnav aspan,
tev - tegъs vetъ tьныq uиqъ basqan.
telegei kokтың jaioяan qanатынан,
jылырав sansъz cъraq savle cacqan.

voz canqan, maqъaz savlen aq buyradai,
aibьndъ jas kelьndei sozьladъ ai.
ʻtun qoibъ, jel janьndъ terьetedъ,
terekter tur sьleibъ qaloъoandai.

sulъv ai kuzetedъ uzaq ʻtundъ:
bar sьroяa aioяaq, ortaқ uzaq tungъ.
balqьтъv nurъ menen jerдъ uиьqtatadъ,
korgence atqan taңdъ ol ertengъ.

suitken ai bylesьң be otken sьrdъ?
cьңылыр el uиьqtaoяan tьныq ʻtundъ.
aldьnda tov avьldьң qucaqtasъv,
soilesъv turoяan kьn ed oibъ, mundъ?

ol sulьq turьv edь betь ʼtyьv,
tavьnьv maqabbatqa erьv, uьv.
sen sonda qьnoan kundi avьv, qulav,
turmavva eq vesьndьkten nurьq quьv.

janьnda bar edь onьq nazьk arman,
sьiaqtь onсьz edь esten tanoan.
byicara ata, ananьq jasьn qymai,
jerьne kettь deime qalyq aloan?

qulqьnoqa satьldьma onьq janь?
juregьn ʼsondьrdьme vaidьq malь?
qarmaqqa jaiьn qarqan savaq volьv,
vaqьttan cьn voldьma airьloanь?

sureньsьz sub - sur joldan, adet, salttan
sьiaqtь bob edь qoi ol tazaroan.
malь vaqqa, qatьnь olgen vaiqa varьv
bergenьde ne tavьtь eken suigen jardan?

aitь ai qьraqь koz jarьq ainam!
qaida eken sol sulьv qьz sertten taioan?
maiьsqaq, sezьmь joq, topas sulьv,
qandьmnan ne tavьtь ʼbьr qauqaioan?

„aiel tendьgb“.

aje

maqjan.

sbojraiojan kozь korynbeid.
tomar - tomar vьlьcьqtan.
otьrsa voib asbaidь,
qolьndaoь urьcьqtan.

aldьndaoь kojenn
vьlьnbes betь qьlьcьqtan.
kojesьn tatbai ajenьn
jan bolmaidь qur cьqqan.

kojesьn qoicь, kecesьn,
tyndamai uiden kьm cьqqan?
senderde tynda, tentekter,
tyibьbь ~bьr az colььqtan.

ertegь aitsa urьcьoьn,
umьtyb ajeң ketedь.
jerde jatqan ~jundь albь,
qaita - qaita tutedь.

суv сеvкендеi саv воlvв,
тоqтай qалаd·joteль.
вылеьqтан коzь jыltьрав
ʔтуv арqаnнан oтеdь.

al кьrьstь еrтекке:
вась qalt - qalt etedь.
... еrтек - еrтек - еrте еken...
авzь валв - валв etedь.

... еrтек - еrтек - еrте еken...
тьнда еndь, al єьraq.
... sur mergende воlvьtь
суьктеi веdev ʔвьr sur at...

qoia qoidь kenjevai
jьлаqан jaңa nan surav.
тьндаv отьr tentekter,
alma вeть алвьрав.

авьzдарь аңqайьв,
сьleкеиь салвьрав.
qaloьв ʔвьraq varadь
kenjevai tentek mavjьрав.

jaleboja

otebai.

kece jylav,
jardem surav,
jurnev be edyn qoivaojar.

oilavva edyn,
oiqa av va edyn,
kozdyn jashn tyiam dev.

tastav carbq,
kylbv jargbv,
oqbv, eshm jham dev.

kundyz kulb,
tunde uiqb -
kunb varma ed koretyn.

mal kuzetbv,
tundeletbv,
sen emes be en juretn.

qyzyl yuidb,
erbyn kuidb,
mьne, endb yazyr kьm verdb.

bastı azat qıv,
konıldı cat qıv,
basqalar men tengerdı.

ol oktebr,
jaleblar ıbr,
esebtevlı aıqın kun.

mañgı omırık,
jurekte nıq, -
saqtalatın altın kun.

qasır, qasır,
elge masıl -
bolqandardı joıqan kun.

tab jazasın,
qul sazasın -
berib kozın oıqan kun.

jası jaleb,
jası maleb -
bugıngı kındı esıñe al!

ketbestei qıv,
ocbestei qıv,
altın ornat belgı sal!

„aqındar cacevı“.

тырактыр.

qalmaqan.

eñбектен tuvoǵan janıvar,
qajymaitun pıraqsyn.
janoǵa raqat, jan sevy,
jan qınamas cıraqsyn.

korınesyn kozıme,
qunanısyn, taimısyn?
tuloǵandı korıv umıtam,
jaiavlıqtı qaiıısyn.

ait ben toıda atı ozıv,
maldıbai camen tasıv ed.
korgende qainav zııırdan,
jaiavlıqtan jasıv ek.

sen janıvar er jetıv,
ıorıs alsan avıldan.
qasqasındai qambardıñ,
sıpap mınsek savırdan.

madeniet maidanın,
seil qılsaq sen men.
adıraıoan camendı,
ustav tartsaq belnen.

toqsan ıuıl tovrılar,
kov men mıngeı jańıar.
ıbr kbsın mıq kbsı,
julıv almai ne qılar.

sen er jetıv er salmai,
qosılmaıdı kucymız.
sen mınsek kumansız
oıoıarlar ıbsymız.

eıbekeler tulparı.
eıbekten tuvoıan traktı,
qırq jaıav kov jalı
ıosıvııdı surav tur.

el tьlegьn orьnda

muqan ulь 'savьit.

elden kelgen deleget
gubьrneьk, uiezdьk,
mekemenь; kemderьn,
kozderьn men kore ket!

kov tukьrse kol bolmaq,
jol aьs, kazьr juk avьr.
'vьr az juktь vole ket.
jurttyн 'mьny vetьne ait!

'oz 'mьnyнды tuzevge,
basqalaroja torelet.
cecekten balaң oledь;
darьger qalai koredь?

agьranom keledь,
сарьvanь tuzevge,
ne den aqьl beredь?
„toreme alde keremet“.

Ўsoz jel avъz darbaza,
sozden keler azoъana,
qur qaqsae Ўs qylmasaъ,
avre qъb onъ qozoъama.

Ўdamsъz narse ne kerek,
turmъsqa tutqa carъva.
carъvanъq qamъna,
acyloъan Ўturlъ uъm var.

mucenъ kov jъbъqdar.
eъbekke qazъr telmъrdъ,
eъbekcъ varъq toъerek.
qъzvъlъqtъ tastaъdar.

ne kerek qъlsa carъva,
senderde sonъ qostaъdar.
orъnda dev qavъbъnъ,
etegъnen uv atkom,

qъsъb turъb ustaъdar.
Ўbъraq Ўjonsъz urъnva,
joq narsege qъsbaъdar.
mъq jannъq Ўbъbъ deleget:

varъq Ўmъndъ kore ket.
syiezde ne soilense,
eldegъ qaloъan momъnoъa,
artъq - kemъm torelet.

„sarъit olenderъnъq 2-jъlinoъq“.

qyrman.

qylmyndaq qyroq suluv kun,
qyzyl qyzdai jainady.
salemdesuv savle men
suv suvmandav oinady.

salaly talдар salbyrab,
salada samal esedy.
qaraqai kokke mavjyrab,
bult keruvendei kocedy.

ala tav betu cuv - cubar.
curoqanaq, dulei badaldy.
ala tav bavu egyndyk,
burqyratqan savandy.

toskeiden bulaq slydyrab.
oiattady dalandy;
tovende torqai jyr jyrlav
terbetedy mazandy.

estyledy jaloqyzaq:
“ok, cuv!”, beken saryny.
bes sybr, qosta jaloqyz at,
beken aidaid taryny.

kok colaqtъ qaqbalab,
qara pucьq. balasъ.
qaraca uide qav jamaв,
otъr onьn anasъ.

dyngektъ sьir ainalsa,
baqailarъ sьrtьldav.
qъzьl marjan jainasa,
muz qьrmanda jьltьldav.
murtьnan kulъv bekemъz,
kolenkeleid butaqa.
qojalaq goldъ qoiadъ,
ьeqьrdaqъ cьtaqa.

qos aidaqan balanьn
qurьqcasъ taqьmda.
bekem qaqlъv cьtasьn,
„suvьsьn!“, deidъ qatьnoqa.

jamaqan qavьn doqarъv,
basadъ baldan jugьre.
melcьigen mes cubalъv,
jeted jьoqla - surьne.

savtъ aiaq qaloqan sabanda,
qoqьmoqa koje sьnъsьv.
topandъ koje jatqanda,
kureden cьoqlъv ter cьv - cьv.

suvьn jutъv qьrmandъ,
jaqalav qaita cecedъ.
qьrmandav qьdъr dyiqandъ,
dyiqanъcъ qъzьl kecedъ.

qos aiaq

cangerei.

buvra sandь, aq tandь,
ʔtusь altəndai aq sarь,
avьzoja bьtken qos ʔtьstьq,
merьvettei ajarь,
qavьsьrmalav qaqtaoqan,
cьtadaï juqa qulaoqь,
qьiaqtan ʔvarьv ʔn aloqan,
ekь aiaq ben serьpkende,
jelь voïь jer aloqan:
topraqqa bassa tabanь,
caiqlardьq bьreatqa,
vasqan morьndei.
sopaqca sulьv ʔьz saloqan,
moïьl kozьdь, toq ʔjuzьdь,
maqtav ʔsoz ben aitbastai,
aitьvdan artьq jaraqan.
kozьndei senьq kozььtse,
on jaqtaoqь arьvoja,
on beske jasь qaraqan.
qalb kïlem, qara nar,
bes jьïrma bolsьn sadaoqan!

qar qaradaı cancılıqan,
tokege bıtken qos qulaq.
cancılıqan zat cancılısa,
cancılar-ay sonдай aq,
baicecek toyn qoloja alıb,
tılersek basıp tık turıb,
qarsı turıb qaızasa.

bet bıtkennen sulıv aq
qıyaqtı tompe tubnen,
tañ aldında ın qazoan,
quırbaqtı tuvojan juldızdai,
cıljarıb jerden jas topıraq,
zerden orgen cacebaydai,
bolar-bolmas ı tort qırlav,
quırbaqtı uzın, ues aq,
sansız buvin tastaqan.
masatı kelgen aq cacaq.
aitıvı sonay narında,
narının qızı qumında,
bar edı sonдай ыбыр janıvar,
оны atı qos aiaq.

sol qosaiqaqtı quvdalav,
tal cıbbıqtı cuvdalav,
qarındai urgen domalan,
baicecek betti bala edım.
sol kunımdı oilasam
koz aldında turadı,
kecege otken kündeı aq!..

ananyň şozy

„...qaraşym menyň qaida eken?
qyzdar menen toida eken.
şaly olenyň aitqan joq.
şaly toidan qaitqan joq.
daneye joq oýunda.
qos kureň qyz qoýunda...“

el şozy.

ananyň suitken qaraşy,
tastady erkyn dalany.
arttyram deň sanany,
yzdeň tarty qalany.

taşy jarlaidy anasy.
oqyýoňa ketken balasy.
tylek tıleň qolnan,
bosamaidy jaqasy.

menyň tastab dalaoňa,
qulymyň ketti qalaňa
bowegymde saýyndym
toqýsar kun bolama?

jürme eken aman qaraqym?
byleme eken sabaqym?
seziktenby ucyuvaı,
suısne me eken tamaqym?

jabyılmaqai qabaqby.
qairly bolojai qadamby.
aqsadym av botandy
byzdegen qaitby tabady?

qublycaqym aidarlym,
kun be eken, alde aima eken?
jarqyrama eken jabyqvai,
keregy tugel sai ma eken?

oilaima eken anasym?
umytvaima eken dalasym?
uqynby oqby alaqsyz,
arttyrama eken sanasym!
arttyrojai qozym sanasym?
tygyzgei elge panasym!

emcegy ıyiv ana otyr.
sabaqym oqby bala otyr.
jastaryn kutby oqyqan
qucaqym jaiyb dala tur.

„lenynsy jas“ jornaıby.

тыатыр.

асқар.

мнң қуылыз ығжалыз,
кейде узылыз ыңраныз.
кейде ытатыз. кейде ассы
кейде мунды күй салыз.

музыкель сары жез,
күй сырқайды тезбе - сез.
толоған адам көз тұнад,
ыбыр күн соққан болдым кез:
— немене мұнда?!
— тыатыр.

асылды перде сырлдап;
мырзалар сықты қырындап.
ел алдаған молда екен,
қуғындыдап ыжур жымғыдап.

бурала басқан мұң басып,
жөңгесі мен сыртасып.
салоға ытып еңреген.
келіңбек сықты тым жасып.

jaman tonь jalььrab,
ekь ъinь ъtusьь salььrab.
vai uinde ъomьь otken,
qoicьь cьqьь balььrab.

kuңrentьь kuiь dalanь,
jaңqьrtьь sai men salanь.
tezek terьь toqal ъjur,
boloqandai jurek jaralь.

— kozьme ъvarь clesteit,
korьndь anьq „eles„ bov.
javьzdьoьь javьzdьь.
joibloqan eken kenes keb.

kordьm ъtustь ainaoьa,
jainav tur ъvarь ainada.
“ustemdььgь jalььnьь.
ъjurdьm, kordьm vaioьada.

nekeşler

coljaq.

I

jaqsı baıdıkınde

molda — salavmatlıkum jaqa!

jaqsıbaı — oıbaı, joqar, . . .

qa . . . qa . . . !

m — e, osı kezde boladıoıoi,
tıbtı bolmañız qara.

j — taqsır, qaidan kelesız?

m — sıqaiбайдан kelemız,
kormegeli kov boldı,
sızge salem beremız. .

j — uljalqas, ai uljalqas!
ıjur, qavza, qazan as!

m — keşgıv qalarmız,
qazanoqa qarav bolmas.

j — asıqqanñız ne, jaqsı keldıñız,
mal alıralıq jeñız
bolmasa, mına daıar et bar semız.
elgıv, jelgıv varadı
kelınnı nekesın oqıv berıñız.

m — ım - ım - ım - olai bolsa kadıñgı toi
qolıñdı quvsır, qoıñdı soi.

Ыманқұл, сен отырма,
ер - тоқтымын алыв, атты отқа қой.
јақа, келн җалы оңаса,
бул җозы қалайса?

- ј — қаза болған җымыздың қатыны
едь қой,
м — ыс, ылем - ылем solaica.
ј — мунь җылг муқалым ыектев җур.
м — астарығалла қа - қа - қа тамаса,
сақырсақ келмеиме?
ј — келмес, кесырлы кысы ед.
ревкел 1) ыстене демейме?
м — не bolsa сонан қорқасыз,
сарықат җысын карыр жондeimе?

II

келн отавында

- м — келн қуда ыуірқы,
сарақат ыуірқы.
јақанды јат кормессыз
ыуірқы - соңқының да јолы.
алн — тақыр, җсыз де соквейсыз,
јат җысты јамав несне ертеісыз.
м — җуитыб қалјағтамаңыз келн,
ерден кетсеңызде, елден кетвейсыз!

1. реком—тоңкерыс камлитеті

k — molda eke, janym jaraly acyndyr.
ma nyz
qainaqanby basqarqa basyn buldaryz

m — ne deisyn?
senby jurgenny algy quy aiaq
jaloryz aib ma?
ondai quydy basyn jutarmyz.

k — pp. . . korermyz.

m — cbyarma ernydy byblys
basyn aiaq tyiedy,
tanda maqcar kumnde
osbirtqan erny otqa kuiedy.

k — kuisem kuigenym aq,
mynavyra tymedym aq.
yoz basyndy byledym aq.
acyndyrsañ, acyylansam:
aldynada, salderede . . . ygenym aq,
avlaq, avlaq, avlaq!

* *
* *

ybyr sulvy qyz turbyty qan qolunda
qanda janyn qyadi qyz jolunda.
kyigeny altyn, kumys, qamqa toroqyn
kutbycy qyz - kelyncek yjur soqynda.

degen ysoz buqa buyoqa, azban duvoqa,
qan qarq bolby ytusby yjur aigai cuvoqa.
etyndy cal sbipaqan qurt jesyn deb,
jar tastan qyz qulandy teren suvoqa.

avai.

sertim mьqtь...

malai.

ajesь aitat ertegь,
ertegьsь ertedь . . .

— ait, ait aje ertegьn -
juregьmdь ortedь!
qannьn qьzь qaitьbtь?
qanca ne deь aitьbtь?

— qarьsqan soь ʔtyl almai,
kunder jaza tartьbtь . . .

— jaza!? qandai? ʔolьv be?
kor azavьn korьv be?

— kun jazasь belgьlь,
qutьlmaqan ʔolьv de . . .
ac, jalaqac qaqьbroqan!
onkei qana baldьbroqan,
goldan - qoloqa satьlьv,
qaiqь ʔortь jandьbroqan.

seskendь ajar . . . egьldь;
ьstьq jasь togьldь.
qaiqь ʔortь carьpьp ketkendei,
kьreьksьz taza koььldь . . .

konveimyn dese, zorlaima?
tymeimyn dese bolmaima?
alrys ven on ves tenelъ,
cal cъnъ men oinaima?! . . .“

terъ ылев caloja ton tьkvek.
jorgekte jatъ balasъ.
balasъ . . . Ывѣраq, cъnъnda —
caldan emes jalasъ . . .

qъz kungъ Ыdavъr elesteit,
ertegъ tьндar kunderъ . . .
kuцдыk atqa qas voloqan,
sondaqъ sertъ cъn ba edъ? . . .

— “Ыалды, Ыалды qaraqъm?
alмадың dev nalyма,
sertъm mьqtъ barамъn,
jan suigen cъn jarъma? . . .”

„jailav kol“ basynda

~majlit.

(qala bolqan jerlerge arnalady)

jaz kuny ed ~byr kezde...
jailav... avyl keñ tuzde.
kun syqqan uvaq... tañ—erten.

syrt uıqyda avylda.
aram, atan, jañylda...
oiandy, turdy tosekten.

syqtymdaqy esykten,
„jailav kol“ge qarady.
kol ustynde saqala.

kol jaqalayı qaraca.
aqquv otyr saqada.
dedim: „sonda baramyn“

aiañdab basyb aqyryn,
kolge kele jatymyn...
oıymda ne?... kym byled?...

meny jaña korgendei,
men kelgendy bylgendei,
kol betynde kun kuled.

„qanq - qanq“ etti qaraca;
koterıldı joqarǵı...

balapandar cuvıldaı,
qala berdi jaqada.

men qızıq tamaca!...
munı korgen joq... ǵalı.

balapandı korǵı av,
balaqımdı ıturǵı av,
tura savtıı toǵna.

men korǵı anadan,
qaq aıǵıldı balapan,
tusırmedı soǵna.

endı jettıı degende,
suvoıa kırđı jetevı.
suıda ustav oǵaima?!
„ketti oıoi“ dev balapan,
oı jaqıma qarasam,
adasıv ıjur ekevı.

„usterıne ıtustıı be?
endı qoloıa ıtustıı be?
dev jugırdıı taqıda.

jorqalav qactı dalaoıa,
ustav oıai dalada.
alıbregen caqında.

jata kettъ ekevъ,
jei bavъrlav alsъrev.
qaljъrav em mendaqlъ,
jata kettъm qucaqtav...

aram ursъv jatъr qoi!
„kettъ qoi dev - tentъrev“.
ekevъn 'av qucaqqa,
aiandadъm 'ui jaqqa.

saske votъ qarasam.
vbie - qulъn jelъde...
kele jatъr jelъge -
kumъs, jaңl, qamajan

„mъnekei!“ dev maqtanъv,
balapandъ korsettъm.
— qalai qylъv ustadъn?
— jailav koldъn qai jerъ?
erkem onъ qaitesъn? -
deskenъnde „men!“ devvъn.

oirъrmai av, oirъr mai!
jurgen joqvъn toi qylmai,
sol Ъstegen Ъsъm ne?

„jailav koldъn“ basъnda,
qus quvoqannъn jasъnda!
'oңъm be sol, 'tusъm be?...

adasqamın sol kezde
„men!“ degemın barıne..
erkın jürgen balapan,
quvqın korgen baladan.
sol balalıq senı me?!
sol jurekke ıdarı me?!

„jailav koldıń basında.
kov ulannıń jasında,
qala qonqan bul künde.
salalanqan uilerı.
koterılgen kuilerı,
ıbır eskertke sol kunge.

„jailav koldıń“ basında,
barma eken kov balapan?!
ucama eken saqlala?!
bolama eken qaraca?!
aqquv barma saqlada?!
quymas edım qarasam.

qanьcbai qьssasь *)

maq jan.

unar unamasьn qaidam.
qьssa aitaьn qanьc baidan.
dorba saqal, tьrbьq tapal,
talaibьq tanьs baidan.

qanьcbaiьq qoilyь bobьtь,
qoilyь bobьtь, oilyь bobьtь.
onьq oilyь oimaq avьz
*ьbr toqal qoi, toilyь bobьtь.

toilyь bobьtь toqal avьtь,
qanьcbaiьq qarqьldavьtь.
ul tabьvoqa mьndettь eken,
toqal qasqa qьsьr qavьtь.

qьsьr qavьtь toqal qasqa,
baidьq endь beilyь basqa.
basqa beilyь, basqa soilyь,
tьic bergen taiaq basqa.

*) sьr qazaqь omьrьnde qorьq korьb olgen adam, komь-
nosc aich, olgen son qorьq korsetken adamь. qьra qurt bolьk
kelьb caqadь desedь.

taiaq basqa tie bergen,
taiaq toqtar kezь kelgen.
ʔarь bata, ʔarь qata,
ʔtyibь ʔbyr kun toqal olgen.

toqal olgen tuyьoьnan
qanьc taqь alas urqan.
ʔtanьrь sonda tova - deby,
qanьc baidьq quvьoьnan.

ʔtanьrь sonda kuibь ʔtyby,
kormedьm - deby mundai ʔlyttь—
tosqьnь joq tosqьnьm joq,
qoi qanьcьm, bolmas - deby . . .

tyicьv ʔbyr ʔtun. maidьq aibь,
vult burkengen kogьnde aibь.
jel uncьoьbь, jer tuncьoьbь,
suv - sulьq bob suvь saibь.

suv olyktei suv - sulьq volьbь,
juregь jai soqьbь ʔlub - ʔlub.
jaqada ьcten “jasьnь, oqьbь,
cekьrtterce ʔcovь mulgьbь.

ʔcovь mulgьbь, qaloqьbь qas.
jansьz vultqa qaida jarьs?
dunьie tybь - tyhь, tьncuьv ʔbyr ʔtun.
osьnav tunde qaida qanьcь?

qaida qanbe? qanbe uide,
qanbe ýbraq kuısz kuide.
tııenı almai donbeksebty,
tosek orın uıqy - tuıqy.

uıqy kormeı kursydebtı.
ýtuný qursyn! qursyn! - debty.
judyryjy baıbycege,
ýalsyn - ýalsyn dursydebtı.

dursydebtı kesek - kesek.
kesek bolmai: qatyn - esek!
alaida, ырşыw basylymabyty,
salojyzybtı tysqa tosek.

salojyzybtı, jatıw qabyty,
ýbyr tutam tañ atıw qabyty
tañ men ýbyrge jel oıanıw,
awe ýbyr az salqyndabyty.

salqyndabyty qanbe baida,
ýbyr balıwıraw taraw boııa.
korpege endı komye ýtusıw,
qanbe baıwı kыredı oııa.

oııa kыred, uıqy aralas . . .
qucaqynda toqal deid jas,
toqal ýuzılyw barad deid,
kыrpygınde moltyldev jas.

kyrpyg'nde jas' ŷmolt - ŷmolt,
. . . uıq' jend' - oı' kung'rt.
kung'rt oı' - komesk' ŷtus . . .
. . . keled' aq'ryn ŷb'r qara qurt.

qara qurtqa qarav ot'yr . . .
ŷar qadam'ın sanav ot'yr . .
qurt'ı bur'ın ŷb'r korgendei,
koz'ın kozge qadav ot'yr . . .

qadav ot'yr . . . qurtta jeted . . .
qan'ı taq' bob, es' keted . . .
kad'm'ıg' ŷb'r qara qurt'ın
koz'ınde jas' ŷmolt - ŷmolt eted!

koz' ŷmolt - ŷmolt keld'! jett'.
olgen toqal! qudai att'!
qan'ı sasad. qacbaq bolad . . .
aıaq, qol' tas bob qav't' . . .

tas bob qav't'. qaida qacad?!...
qurt aq'ryn toske basad.
basad'da, ŷdal jurekke,
koz'ındeg' jas'ın cacad.

ŷdal jurekke jas'ın cacad.
jas'ın cacad, koz'ın basad . . .
j'ılj'ıv tused . . . joq bolad' . .
qan'ı uv dev koz'ın acad.

kozyn acad. keydesь ьsk.
kuilyь barad, denesь ьsьb.
qaleьldavty qanьc vайьц,
quv - quv volьbь quty ucьbь.

quv - qov vobty qanьc vайьц.
qarojavty endь ьbьr qudaiьn.
qanьc qatan degennen' son,
jыilyьbty var aqaiьn.

jыilyьbty avьl - aimaq.
qanьc sonda: "men ьbьr moinaq
boldьm. mundai kuige ьtustьm
toqal alyьb avzь oimaq"

vylesьnder: ьoldь . . . debty.
qara qurt vov keldь - debty.
juregьme jasьn jaqty.
ьolvьm qaq endь - debty.

jurtьm toqal alma! debty.
asьrese ьsoz, caloqa debty.
ьsui debtyde qanьc vайьц.
ьqыльq atьb - alda! . . . debty.

olgen moldanny osbiety

sumelek sup.

erten aif. tasbyq qairdy.
tan atty. molda lyb jatty.
uigyoqa ketty. ʔusy eken:
qyammat qaıym bob qatty.

uisyn, alban, suvanda,
arqyn, naiman, jalaiyr,
sart, noqai, qyrolyz, qacqarlyq,
taranchylarda sonda ʔjur.

qasabyldai qudai tur
tarazynly basynda.
muqambet zarlav keily ʔjur,
on ʔort qatyn basynda.

jalandyav jaty jaanam,
ortenyv jaty tuzaqly.
qurvanoqa caloan qocqarlar,
quylyv ʔjur molda – qojany.

ʔtyly bar ianyvarlardy.
mekrenedy, suzedy.
kozly coq, ʔozly ot, ʔmuilyzly ot,
suzse ormenyn uzedy.

„qocym, qocym, qoc - qoctav“
molda ýbryn ustady.
ustasy men tandy:
ýcarlytyñ calojan qocqary.

— „qocym, qocym, qoc qurman!“
koterdy butyn mynyge,
syramyty qocqarda,
segyny ketty suzyge.

segindy, ýtusen tuksyty,
syryqty belyn buksyty.
sasty molda, ýal ketty,
qocqaroja sonda ýty ýbyty:

„zandem, zalyñ jalqaney,
aldadyñ jurtty mal tavyñ.
aq uıymnen suvalty
bavýzdattyñ, ýlattyñ.“

qoi ısynde qut edym,
jubyymdy kov kordyñ;
sorpama ıtce suqynyñ,
terymdy janoja bokterdyñ“.

„qocym, qocym qurman“ deñ,
qacyvoja molda ainaldy.
taıay turojan ýmır teke,
tav berdy, zare qalmany.

„laqnat molda, ʔazazyl,
qorqytʔ menʔ ʔiendʔ,
terʔme bola soiqʔzdyʔ,
sol sazaiʔ mʔne endʔ“.

tab berdy teke moldaoʔa,
molda qactʔ aldaoʔa,
qocqar men teke bastʔʔʔʔ,
keldʔ quvʔʔ ʔalmajan.

ʔoldym, taldym degende,
qʔl - koryge ʔlyndʔ.
qʔl ustʔnen qʔpyldan,
uctʔ molda, ʔugʔrdʔ.

qʔldan qurman ʔaiama?
qalmaidʔ teke, qocqarda.
aldʔnda uidei buʔa tur,
moldanʔ adeiʔ tosqan ba.

buʔa ʔaʔʔʔʔ ʔylʔʔʔʔʔ,
ʔalaʔʔrdʔ buʔasʔ.
kurʔldeid kozʔ aʔaʔʔʔʔ,
kurʔʔʔʔ ketken quiqasʔ.

„malon molda aldameʔ,
qanʔ verʔ ʔʔʔʔʔ kor;
men caldyʔʔan qurmanʔʔ,
qane, menʔ ʔmʔʔʔʔ kor.

borьetandьrьb kedeidь,
mailadьn maqan murtьndь.
terьndь qaida joqaltьn,
jartь etьn qaida nltьroqь?

omь - mьnь degence,
aqьndab qocqar ʼbьr qoidь.
quladь molda duzaqqa,
selk ete ʼtustь, oiandь.

la qavla quvata...
subьqan... sumdьq, tur qatьn.
juregьm qavь jarьldь...
alsьreb barat duqa tьm.

ʼoldь molda, orandь.
kebьn qьb aq calmasьn.
olerde osьnь aitьbtь:
„el endь qurman calmasьn!“

mazinunb

1. janaroqan jazıv
2. entırnatsanal.
3. qoıcb oıb
4. oktavr kunb
5. ot arba
6. eskı jırdan
7. nege jasaimın
8. atben dongelek
9. omardıñ aitqanı
10. mırqımbai jende
11. ant
12. ozen
13. qojaimın
14. jumıscı
15. qur jılama
16. sırlasıv
17. aje
18. jalıboqa
19. tıraktı
20. eñ tılegın orında

21.	qırman	
28.	qanъebai qıssasъ	
25.	nekecylder.	
23.	ananъı ʹsozъ	
29.	olgen moldanъı osbiety	
27.	„jailavkol“ basъnda	
24.	tyiatъr	
26.	sertъm mьqtъ.	
22.	qos aiaq	

qazaq jaña alypwe kыndыk ka- mytetынын bastыrgan, bastыrw jatqan kыtabtarы:

1. “jaña arna,, [wыrwne jыldың oqыw kыtabы]-
teljan men
moldaоjaly.
2. “jañaalyq,, [alypwe kыtabы] teljan
3. “jañaalyqqa jetekeь,, [oqыtw ʔadыsы] ,,
4. “jaña ʔadым,, [eresekter alypwesы]
malдыbai ulь.
5. “kesыndыler,, [angime] weymbet
6. “carkei,, [balalar ʔuьeы] ʔыlyas
7. “jaңqa,, [olen] ,,
8. “balalarqa bazarlyq,, ,,

bul kыtabtardың aldы basыlw cыoıw
taratыla bastady, qaloјandary da
tez kunderde basыlw cыoјady